

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 21. juuni 2022. a. määruse nr 50 „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 2 alusel.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 21. juuni 2022. a. määruse nr 50 „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“ muutmise eesmärgiks on leevendada Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetuse andmise tingimusi ning suurendada seeläbi taotlemisaktiivsust ning investeeringute elluviimist õiglase ülemineku fondi ettenähtud ajaraamis.

Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetuse alusel on 20. juuni 2023. a seisuga kiidetud heaks kaks taotlust kogumahus 106 miljonit eurot, millest toetus 21,4 miljonit eurot. Lisaks on esitatud hindamiseks üks täiendav taotlus, eelnõustamise kui taotlemiseelse kohustusliku etapi tulemusena heakskiidetud täiendavalt kolm projektiplaani ning eelnõustamises neli projektiplaani. Kõigi heakskiidetud või menetluses taotluste ning projektiplaanide (kui potentsiaalsete taotluste) realiseerumisel 2023. a. jooksul saab antud toetusmeetme 153 miljoni euro suurusest kogueelarvest olema kohustustega kaetud ca 70 miljonit eurot.

Võimendamaks antud toetusmeetet uute investeeringute kaasamisel ja lähtuvalt rakendusüksuse seni läbiviidud konsultatsioonide tulemusena saadud ettevõtjate sisendist ning Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetusele kehtivast ajalisest piirangust abikõlblike kulude tekkimiseks (30. aprill 2026. a.), on asjakohane teha järgnevad olulisemad muudatused:

- 1) väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele tootmisvõimsuse suurendamist võimaldavate investeeringute toetamine. Suurettevõtjatele kehtib riigiabi piirangute tõttu jätkuvalt nõue investeerida vaid uute toodete tootmisse või uute ettevõtete või üksuste rajamisse;
- 2) abikõlblike kulude puhul lubada täiendavalt hoonestatud kinnisasja soetamist (lisaks hoonete ehitamise ja rentimise lubamisele) ja selliste liikurmasinate soetamist või tugitegevusi (eeskätt seoses projekteerimisega ja võrkude liitumise tagamisega), mis on vajalikud toetuse saaja majandustegevuse elluviimiseks ning selleks põhivarana arvele võetavad;
- 3) viia IPCEI projektide toetamise tingimused kooskõlla ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 21. märtsi 2022. a. määruses nr 23 „Ettevõtja rakendusuuringute määrus“ (edaspidi *RUP-i määrus*) IPCEI projektidele kehtivate tingimustega, sealhulgas lubades IPCEI projektidele halduskulude hüvitamist, et tagada projektide elluviimisel finantsiliselt jätkusuutlik ja terviklik lähenemine. 31. mai 2023. a. seisuga saavad IPCEI projektide elluviimiseks toetust taotleda ettevõtted Elcogen AS ja Stargate Hydrogen Solutions OÜ. Lisaks on Euroopa Komisjoni poolt hindamisel ettevõtte OÜ Skeleton Technologies riigiabiluba. Antud ettevõtted saavad taotleda toetust eeldusel, et selle tulemusena ei ületata IPCEI projektidele Euroopa Komisjoni asjakohase otsuse alusel lubatud maksimaalset toetuse osakaalu projekti kogumaksumusest ning et projekti elluviimine täidab Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetuse määruses toodud nõudeid.

Täiendavalt parandatakse käesoleva määruse eelnõu muudatustega määruse õigusselgust ja kooskõla muudatustega, mis on heakskiidetud õigusaktides, millele Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus eri sätetes tugineb.

Kavandatavad muudatused on seega ettevõtjatele kui potentsiaalsetele taotlejatele soodsamaid tingimusi loovad ning aitavad seeläbi kaasa täiendavate investeeringute elluviimisele ning töökohtade loomisele Ida-Virumaal.

Määruse eelnõu ning käesoleva seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna äriarenduse ja ekspordi valdkonnajuht Andres Kikas (tel: 5811 0982; e-post: andres.kikas@mkm.ee). Õiguslikke ettepanekuid tegi eelnõule MKM-i strateegilise planeerimise osakonna riigiabi ekspert Anneli Schmiedeberg (e-post: anneli.schmiedeberg@mkm.ee, telefon: 639 7618) ja juriidilise ekspertiisi tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (e-post: gerly.lootus@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 21 punktist.

Punktis 1 parandatakse viide nn IPCEI teatisele.

Punktidega 2 ja 5 eemaldatakse sellised nn TAI raamistiku rakendamist puudutavad sätted, mis on seni võimaldanud taotleda toetust sealhulgas individuaalse riigiabiloos taotlemise näol. Antud muudatus on tingitud asjaolust, et meetme rakendamine lõpeb 30. aprillil 2026. a., mistõttu ei ole ühegi sellise projekti menetlemine enam ajaliselt realistlik. Antud muudatus ei välista samas §-i 10 lõike 7 alusel teadmismahukate projektide toetamist suuremas mahus kui on sätestatud §-i 10 lõikes 2, kuid seda üldises grupierandi määruses rakendusuringutele ja tootearendusele kehtivate piirmäärade ulatuses.

Punktidega 3 ja 4 laiendatakse määruse alusel toetavate investeeringute skoopi, võimaldatakse selleks väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele (edaspidi *VKE*) taotleda toetust sealhulgas olemasoleva tootmisvõimsuse suurendamiseks. Antud muudatus on lubatav vaid VKE-dele Euroopa Komisjoni määruse (EL) 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78, edaspidi *üldine grupierandi määrus*), artikli 2 punktides 49–51 tulenevatest piirangutest.

Punktide 7 ja 8 alusel asendatakse varasemalt loodud viited Euroopa Komisjoni 27. juuni 2014. a teatisele „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik” (ELT C 198, 27.06.2014, lk 1–29) viidetega Euroopa Komisjoni 28. oktoobri 2022. a teatisele „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik” 2022/C414/01). Antud viited on vajalikud teadus- ja arendustegevuse elluviimiseks potentsiaalselt kavandatava tõhusa koostöö tingimuste täpsustamiseks.

Punktidega 6, 9, 12, 13, 16, 18 ja 20 ühtlustatakse käesoleva toetusmeetme ja RUP-i määruse IPCEI projektide elluviimise toetamisel rakenduvate sätete sõnastused ja kulude haldamise ning abikõlblikkuse perioodi arvestamise põhimõtted.

Punktidega 10 ja 14 võimaldatakse toetust taotleda ka hoonestatud kinnisasja soetamiseks. Antud muudatus suurendab toetusmeetme paindlikkust tootmiseks vajaliku põhivara hankimisel, sest lisaks hoonete ehitamisele ning rentimisele on edaspidiselt võimalik neid ka soetada, sealhulgas varasemalt kasutuses olnud hooneid kooskõlas üldise grupierandi määruse artikli 2 punktides 49 ja 51 tooduga, mille kohaselt:

1) VKE-des taotleja peab arvestama, et varasemalt kasutuses olnud vara soetamine on abikõlblik ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud, ja seda ostab müüjaga mitteseotud investor ning tegemist ei ole üksnes ettevõtja aktsiate omandamisega;

2) suurettevõtjast taotleja peab arvestama, et varasemalt kasutuses olnud vara soetamine on abikõlblik ettevõttelt, mis on lõpetanud tegevuse või oleks tegevuse lõpetanud, kui seda ei oleks ostetud, ja selle ostab müüjaga mitteseotud investor, tingimusel et soetatud varaga teostatav uus tegevus ei ole sama või sarnane tegevusalaga, mida ettevõtte teostas enne vara soetamist. Tingimuse „uus tegevus ei ole sama või sarnane tegevusalaga, mida ettevõtte teostas enne vara soetamist“ puhul tuleb lähtuda Eesti siseriiklik majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) neljanda taseme koodist, tagades, et vähemalt antud koodi viimane ehk neljas number erineb.

Hoonestatud kinnisasja soetamisel tuleb lähtuda ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (edaspidi *ühissätete määrus*), artikli 64 lõike 1 punktis b toodud piirmäärast, mille kohaselt on abikõlblik vaid selline maa ostusumma (käesolevas toetusmeetmes edaspidiselt vaid hoonestatud maa/kinnisasja), mis moodustab kuni 10 protsenti asjaomase tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest; mahajäetud aladel ja varem tööstuslikus kasutuses olnud aladel, millel on hooned, kuni 15 protsenti asjaomase tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest.

Punktiga 11 täpsustatakse, et § 7 lõike 3 punktis 1 toodud tugitegevusi (eeskätt pidades silmas projekteerimist, infrastruktuuri arendamist ning võrkudega liitumist) saab võtta arvesse ka üldise grupierandi määruse artikli 14 alusel ehk investeringuna, kui need on investeringu tegemiseks vajalikud ning arvestatakse vara soetusmaksumuse hulka. Antud muudatus võimaldab sellistele tegevustele varasemaga võrreldes suuremat paindlikkust ehk suurema toetussumma kui 200 000 eurot taotlemist.

Punkti 15 alusel leevendatakse liiklusseaduse §-i 2 punktis 34 sätestatud liikurmasinate soetamisele kehtivaid tingimusi, võimaldades nende soetamist juhul, kui need on toetuse saaja majandustegevuses oluline põhivara. Vajadust käesoleva muudatuse järele peegeldavad mitmed eelnõustamises olnud projektid, näiteks seotuna mäetööstuse tegevusalaga.

Punktiga 17 täpsustatakse, et §-i 10 lõike 7 alusel saab taotleda suuremat toetussummat kui on sätestatud §-i 10 lõike 2 punktides 1 ja 2 vaid üldises grupierandi määruks toodud rakendusüritingutele ja tootearendusele kehtivate piirmäärade ulatuses. Antud muudatusega täpsustatakse seega, et individuaalse riigiabilo taotlemine ei ole edaspidi (ajaliselt) võimalik.

Punktiga 19 täpsustatakse, et projektiplaanile rakendusüksuse antud positiivne eelhindang kehtib edaspidiselt kolm kuud alates selle andmisest. Antud muudatusega tagatakse potentsiaalsete taotlejate poolt kiirem otsustusprotsess ja toetatakse seeläbi ka tõhusamat ülevaadet eelarvevahendite tegeliku kasutuse osas (potentsiaalne vajadus vs taotluste alusel teadaolev vajadus), mis vajalik antud toetusmeetme piiratud ajaraami arvestades.

Punktiga 21 loetakse määruse § 31 tekst lõikeks 1 ja määrust täiendatakse lõikega 2, mille kohaselt on enne § 16 lõike 3 muudatuse jõustumist eelnõustamisega alustanud ettevõtjatel aega taotluse esitamiseks kuus kuud projektiplaanile positiivse eelhindangu saamisest. Rakendussäte

tagab, et ettevõtjal on võimalik esitada taotlus eelnõustamisega alustamise hetkel kehtinud tähtjal, millest lähtudes on ettevõtja vajalikke tegevusi eeldatavalt planeerinud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu koostamisel on arvestatud ühissätete määrusega.

Eelnõu arvestab Euroopa parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond.

Täiendavalt on eelnõu kooskõlas Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), üldise grupierandi määrusega, TAI raamistikuga ning IPCEI teatisega.

Oluline on arvestada ka, et Euroopa Komisjon võttis 23.06 vastu üldise grupierandi määruse muudatused, kuid mille jõustamise kuupäev on alles selgumisel. Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 21. juuni 2022. a. määrus nr 50 „Ida-Viru ettevõtluse investeeringute toetus“ viiakse seetõttu kooskõlla kavandatud üldise grupierandi määruse muudatustega 2023. a teises pooles.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele täiendavaid kulusi ega tulusid. Määrusesse tehtavate muudatuste tulemusena on oodata Ida-Viru ettevõtluse laiapõhjalisemat arengut, kuivõrd toetusega hõlmatakse ka olemasolevate tootmisvõimsuste suurendamist VKE-de poolt ning samuti suurettevõtjate kavandatavate investeerimisprojektide lisandumist.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõuga ei kaasne täiendavaid tegevusi, lisanduvaid kulusid ega tulusid. Juhul kui eelnõuga suureneb oluliselt konsultatsioonide ja projektiplaanide koostamist toetavate eelnõustamiste maht, siis selleks vajaminev ressurss tagatakse käesoleva eelnõu eest vastutava rakendusametuse ja rakendusüksuse koostöös.

Määruse rakendamine ei nõua täiendavaid riigieelarve vahendeid ja ei ole ette näha riigieelarve tulude suurenemist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Täiendavalt esitatakse eelnõu arvamuse avaldamiseks õiglase ülemineku fondi juhtkomisjonile.